

Een onsje minder

Je hoort het nog wel eens bij de slager of kaasboer: 'Mag het ook een onsje méér zijn?'. Nooit minder, altijd meer. Het lijkt een beproefde truc van de winkelier om meer omzet te draaien. Want elke klant een onsje meer, dat telt op! Tot luttele kilo's per dag: ik hoor het u denken.

Het grappige is dat je nooit een klant hoort zeggen: néé, dat vind ik níet goed! Snijdt u het er maar af! We vinden het allemaal wel best. Ja hoor, doe maar... Misschien vragen we zelfs al wat minder om mee te beginnen: je houdt er al rekening mee. En als de snedige snijder toch precies op de 500 gram Oude Leidsche uitkomt en schalks van achter de weegschaal lacht, dan beantwoorden we die beroepstrots met een opgestoken duim.

Doelstellingen – of *targets of objectives* – ze zijn populair in het openbaar bestuur. Niet alleen in ons vak, maar, als het zo uitkomt, ook in de politiek. En dat is vaak maar goed ook. Het zijn, zoals Winsemius eens zo mooi zei, 'zaklampjes voor de geest'. Als het goed is, doen ze belangrijke ambities oplichten. Zo van: dáár! Dáár moeten we naar toe! Dát is ons doel; daarmee maken we onze ambities concreet en waar! Zó redden we de koopkracht. Of kinderen van armoede. Of de wereld van overstromingen. En dat is natuurlijk wel wat anders dan een pondje kaas (maar daarom werken we ook zo graag in het publieke domein). Toch is niet elke doelstelling dezelfde. Om met Orwell te spreken: sommige doelstellingen zijn meer gelijk dan anderen. Zo heb ik tot nu toe maar bar weinig mensen gehoord over het feit dat we de doelstellingen voor verkeersslachtoffers in dit land waarschijnlijk niet gaan halen. Terwijl we in 2015 maar liefst 9% meer verkeersdoden hadden.

En er zijn meer voorbeelden. De acht Europese 'kerndoelstellingen' op thema's als onderwijs, arbeidsparticipatie, onderzoek of armoedebestrijding? Niet gehaald. De ambities om de voedselverspilling terug te dringen? U raadt het al: niet gehaald. Het doel van de Wet werk en zekerheid? Meer vaste banen. Tot nu toe zijn het er bijna 50.000 minder. Meer geld naar onderzoek? De doelstellingen voor de digitale overheid?

Het is steeds hetzelfde verhaal. En zelden hoor je daarbij de vraag uit Den Haag: 'Mag het ook een onsje minder zijn?'. 'Vindt u het goed als we de doelstelling niet halen?'. Natuurlijk: soms moppert er wel een 'klant' – in dit geval meestal een Kamerlid of een 'stakeholder' (dat schijnt beter te klinken dan 'belanghebbende'). En ook dat is maar goed, want het houdt scherp. En dat is meteen een grote verdienste van doelstellingen. De Wet werk en zekerheid is een mooi voorbeeld. Maar bij dit alles lijkt de vraag of het een beetje minder mag zijn bij één ambitie volstrekt en geheel taboe: de CO₂-uitstoot. Begrijp me niet verkeerd: klimaatverandering is een groot probleem. We moeten van fossiele brandstoffen af en het liefst op een beetje verstandige manier. Maar de manier waarop velen zich blind staren op de diverse *zero-emission targets* tart de verbeelding. Alles lijkt dan te moeten wijken voor dat ene doel. En volgens mij is het nog niet eens uit kwade wil. In tegendeel: het idealisme

Peter van der Knaap is directeur-bestuurder van SWOV – Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid –, en voorzitter van Vide – Beroepsvereniging voor toezichthouders, inspecties, handhavers en evaluatoren.

en de betrokkenheid stralen er vanaf. Zodat nog meer mensen verblind kunnen raken.

Wat dat met de inzet van effectieve instrumenten kan doen, weten we sinds de stimulering van hybride auto's. De Algemene Rekenkamer vond het 'relatief duur en inefficiënt' (lees: ondoelmatig) en de RAI Vereniging spreekt zelfs van 'fiscale storing'. En het leidde ook nog eens tot veel relatief onveilige auto's: Nederland staat in de EU op de 22ste plaats als het gaat om een goede bescherming van kinderen in auto's. 22ste! Heel goed dus dat we daarmee ophouden.

Laten we dus opletten als ergens met verve een doelstelling wordt geformuleerd. En al helemaal als er een *zero-emission*-vlag op gepland wordt. Want hoe aansprekend en succesvol ook, verblinding is nooit een goed idee als je moet sturen. Andere doelen raken uit beeld, zelfs wanneer zij kunnen bijdragen aan dat ene doel. Soms mag het dus best een onsje minder...

